

Allan Hackshaw, Elizabeth Paul og Elizabeth Davenport:

Evidence-based dentistry. An introduction

Evidensbasert praksis er på dagsordenen både i medisin og odontologi. De fleste bøker om temaet er skrevet for medisinerne. Nå foreligger en bok som henter sine eksempler fra den odontologiske verden.

Intensjonen med boken er at leseren skal kunne forstå forskningsresultater, i tillegg kunne se styrker og svakheter ved ulike typer forskning. Boken er beregnet på tannleger, studenter og tannleger under spesialisering. Det som er spesielt med boken, er at den ikke legger vekt på statistiske formler, men anvender begrepene konkret i forbindelse med aktuelle, odontologiske eksempler. Boken inneholder noen kliniske forskningsartikler som diskuteres i detalj. Denne pedagogiske vrien gir leseren innblikk i bruken av sentrale statistiske begreper og hvilke styrker og svakheter som er knyttet til ulike forskningsoppsett. Det er også oppgaver og svar som stimulerer til egenaktivitet. Boken bygger på et kurs for tannlegestudenter som to av forfatterne har holdt. Den gir seg ikke ut for å være en fullstendig lærebok i evidensbasert odontologi, men skal være en introduksjon til hvordan en skal forstå den odontologiske forskningslitteraturen. Det er behov for at lesere av faglitteratur har innsikt i vitenskapelig metode fordi vi ikke kan stole på at en artikkel er troverdig bare fordi den er publisert.

Første kapittel tar for seg begrepet «Evidence-based dentistry» og hvordan dette kan brukes i klinisk praksis. Kapitlet omtaler prosessen som starter med å definere den aktuelle problemstillingen, fortsetter med søket etter informasjon og så til slutt fortolkning av det som blir funnet.

Kapitlene 2 og 3 tar for seg grunnleggende statistiske begreper med utgangspunkt i en artikkel om bruk av rusmidler blant britiske tannlegestudenter og en artikkel om ekstern tannmisfarging og bruk av ulike tannpasta-produkter. I disse kapitlene diskuteres begreper som prevalens, risiko, konfi-

densintervall, feilkilder, gjennomsnitt, standardavvik, normalfordeling og skjeve datasett.

I kapittel 4 brukes disse begrepene for å sammenlikne to grupper og sammenhenger. Sammenlikning av gjennomsnittsverdier fra grupper, regresjon og korrelasjon er omtalt her.

Kapittel 5 diskuterer hvordan studier av behandlingseffekt skal legges opp. Dette er jo en svært aktuell problemstilling som vi konfronteres med når ny teknologi introduseres eller et nytt fyllingsmateriale blir anbefalt av dentaldepotets representant. Noen ganger finnes det publiserte studier før produktet blir markedsført, men det er ingen selvfølge. Dersom slik dokumentasjon eksisterer, hvordan skal vi tolke resultatene? Dette kapitlet gir noen anvisninger. Her stifter leseren bekjentskap med uttrykk som utfallsmål, studiepopulasjon, randomisering, blinding, utvalgets størrelse, «Number needed to treat» (NNT), statistisk signifikans osv. Den som har problemer med å forstå p-verdiene som oppgis i vitenskapelige artikler kan finne forklaringen her. Mye av kapitlet er basert på diskusjon av resultatene fra en artikkel om våken sedasjon av barnepasienter hvor intravenøs midazolam kombineres bl.a. med inhalasjon av lystgass. Selv om dette ikke er relevant for vanlig tannlegepraksis, er artikkelen et godt eksempel på en veldekket klinisk studie med troverdige resultater.

Kapittel 6 omtaler risikofaktorer og årsak til sykdom. Referansene til aktuelle, kliniske undersøkelser er mange. Blant annet er røyking og alkoholbruk som etiologiske faktorer ved periodontitt brukt som eksempel i omtalen av begrepene assosiasjon, kausalitet og «confounding». Dette kapitlet inneholder nyttig informasjon for den som planlegger en klinisk undersøkelse eller som ønsker å kjenne til grunnleggende forskjeller mellom ulike måter å legge opp undersøkelser på. I kapitlet gjengis artikkelen «Alcohol consumption increases periodontitis risk». Den bygger på en prospektiv studie av nær førti tusen amerikanske helsearbeidere som ble fulgt fra 1986 til 1998. Femtiåtte prosent av deltakerne var tannleger og konklusjonen er dessverre som artikkelens tittel antyder. Styrker og svakheter med undersøkelsen diskuteres i kapittel 6.

Kapittel 7 er viet diagnostiske tester med eksempler fra oral medisin (oral cancer og prekankrose tilstander). Begrepene sensitivitet og spesifisitet er sentrale. Økonomiske og etiske aspekter ved screening gis en kort omtale.

Kapittel 8 handler om utforming av studier og er en videreføring og til dels gjentakelse av emner dekket i kapittel 6. Men her er mye nyttig stoff for den som ønsker å gå dypere inn i aspekter knyttet til studiedesign.

Avslutningsvis i kapittel 9 gis bakgrunn og metoder for utarbeiding av systematiske oversikter. Kapitlet inneholder mange nyttige henvisninger til ulike kunnskapskilder på nett og tidsskrifter basert på evidensbasert odontologi. Systematiske oversikter utarbeides av mange ulike organisasjoner og i boken nevnes bl.a. Cochrane Oral Health Group, Scottish Intercollegiate Guidelines Network (SIGN) og National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE).

Kapittel 10 som er det siste kapitlet, inneholder en kortfattet oppsummering av statistiske begreper.

Boken representerer en alternativ måte å tilegne seg kunnskaper om grunnleggende statistiske begreper på. For klinikeren, som har glemt mye av sin barnelærdom når det gjelder statistikk, kan dette være en fin måte å repetere stoffet på. Men som for all læring, stoffet krever litt innsats for at det skal sitte. Boken er velskrevet og har en oversiktlig og grei inndeling med fin typografi. Kapitlene inneholder noe overlappende stoff uten at dette skjemper boken. Den kan anbefales for den interesserte kliniker og for studenter som ønsker seg en statistikkbok med mange odontologiske eksempler. Den kan ikke minst anbefales til dem som gjennom sitt virke har et spesielt behov for å følge med i faglitteraturen når det gjelder kliniske studier i odontologi. Dette kan være beslutningstakere i Den offentlige tannhelsetjenesten, overtannleger, stipendiater og lærere på odontologiske undervisningsinstitusjoner.

Ivar Espelid

225 sider. Oxford: Blackwell Munksgaard; 2006. ISBN 1-4051-2496-2